

Vlaams
Parlement

Toespraak door Jan Peumans Vlaams Parlementsvoorzitter

Woensdag 7 december 2016

Laudatio's ter gelegenheid van de Gouden Erepenningen 2016

Geachte heer minister-president,
Geachte dames en heren ministers,
Geachte collega's volksvertegenwoordigers,
Geachte aanwezigen,

Welkom

Mag ik u hier allen hartelijk welkom heten op deze bijzondere dag. Op 7 december 1971 is namelijk de Cultuurraad van de Nederlandse Gemeenschap opgericht en voor het eerst in vergadering samengekomen.

Dat is vandaag exact 45 jaar geleden en dat willen wij vieren.

Wij zijn verheugd om bij deze gelegenheid in ons midden verschillende ex-voorzitters te verwelkomen: Eddy Baldewijns, Norbert De Batselier en de tot nu toe enige vrouwelijke voorzitster van het Vlaams Parlement, Marleen Vanderpoorten.

Wir begrüßen auch sehr herzlich Herr Alexander Miesen, Vorsitzender des Parlaments der Deutschsprachigen Gemeinschaft.

En uiteraard heten we natuurlijk alle voormalige of oud-volksvertegenwoordigers van harte welkom.

Ook een speciale vermelding verdienen enkele strijders van het eerste uur, die op 7 december 1971 aanwezig waren op de openingsvergadering. Zij zullen zich zeker ook nog herinneren dat die vergadering – zo leren ons de notulen – exact 25 minuten duurde.

Dus een bijzonder hartelijk welkom aan Herman De Croo, de enige overlevende van diegenen die de Cultuurraad hebben meegemaakt. We hadden natuurlijk gehoopt dat de toenmalige secretarissen, niemand minder dan Nelly Maes en George Monard, ook allebei zouden aanwezig zijn, maar we hebben Nelly Maes nog niet gezien, zij zal nog wel komen, en George Monard heeft zich verontschuldigd. In 1971 waren zij allebei secretaris van het toenmalige dagelijks bestuur van het parlement.

Dan gaan we nu over tot de eigenlijke viering, met om te beginnen de uitreiking van onze jaarlijkse erepenningen.

Inleiding

Namens ons allen heet ik de vier laureaten van de Gouden Erepenning 2016 en hun genodigden hartelijk welkom in het Vlaams Parlement.

Mevrouw Ingrid Daubechies,
Mijnheer Hans Bruyninckx,
Mijnheer Rudi Pauwels
en de Onderzoeksgroep Moleculaire Virologie en Gentherapie van de KU Leuven,

het doet me ontzettend veel plezier dat onze Koepelzaal vandaag het trefpunt is voor het kruim van Vlamingen, die zich verdienstelijk maken in de sector van Onderzoek en Ontwikkeling.

Met de Erepenning huldigt het Vlaams Parlement mensen of organisaties die zich "langdurig en aanwijsbaar verdienstelijk hebben gemaakt voor Vlaanderen".

In het verleden hebben we al erepenningen uitgereikt voor economie, beeldende kunst, wetenschap, welzijnswerk, literatuur, sport, muziek en film. Stuk voor stuk thema's die in de lijn van de Vlaamse bevoegdheden liggen. En dat geldt ook voor vandaag: Onderzoek en Ontwikkeling.

Dit thema is niet toevallig gekozen.

Het Vlaams Parlement bestaat vandaag 45 jaar. Op 7 december 1971 werd de Cultuurraad opgericht, met slechts enkele culturele bevoegdheden. In 1980 volgde de grote federalisering met de oprichting van de Vlaamse Raad en in 1995 vonden de eerste rechtstreekse verkiezingen plaats voor ons eigen autonoom parlement.

Vlaanderen kreeg na zes opeenvolgende staatshervormingen steeds meer autonomie. Die autonomie weerspiegelt zich in de evolutie van ons eigen Vlaams Parlement.

Maar hoe positief de afgelopen 45 jaar voor de Vlaamse democratie ook zijn geweest, "het leven kan alleen achterwaarts begrepen worden, het moet voorwaarts worden geleefd", zoals de 19de-eeuwse Deense filosoof Søren Kierkegaard ons voorhoudt.

En die voorwaartse houding, die blik op de toekomst, kan alleen succesvol zijn, als we ook inzetten op Onderzoek en Ontwikkeling. Vlaanderens toekomst ligt immers in de wetenschappelijke sectoren, want grijze hersencellen zijn zowat de belangrijkste grondstof die we nog hebben.

De vier laureaten van vandaag, drie wetenschappers en één onderzoeksgroep, werden door het Bureau van ons Vlaams Parlement geselecteerd uit een lijst van kandidaten die de Vlaamse volksvertegenwoordigers hebben voorgedragen.

Charlotte Van den Broeck

Dames en Heren,

Ik verwelkom hier in ons halfroond ook Charlotte Van den Broeck. Zij is een Vlaamse dichteres uit Turnhout en stond in 2013 in de top honderd van de Turing Gedichtenwedstrijd in Nederland.

Ze maakt deel uit van het Turnhoutse Collectief Dichterbij en van het losse samenwerkingsverband 10 op de Schaal van Dichter, dat in mei 2015 onder die naam een cd met poëzie op de markt bracht.

Zij tourde mee met Saint-Amour 2015 en mocht zowel in 2015 als 2016 haar opwachting maken tijdens de Nacht van de Poëzie in Utrecht.

In januari 2015 verscheen haar debuut Kameleon met beeldende, verhalende gedichten.

Op gedichtendag 2016 ontving zij de Herman de Coninck Debuutprijs. En zeer recent, in oktober 2016 verzorgde zij, als jongste gastlandspreker ooit, samen met Arnon Grunberg de opening van de Frankfurter Buchmesse.

Zij mag al meteen de toon zetten voor deze bijeenkomst.

[Charlotte Van den Broeck leest een fragment voor uit eigen werk. Na het fragment neemt de voorzitter opnieuw het woord.]

Ingrid Daubechies

Geachte Professor Daubechies,

Uw carrière leest als een modeltraject: om te beginnen bent u geboren in Houthalen-Helchteren in Limburg, wat op zich al een voordeel is. U studeerde fysica aan de VUB, haalde daar uw doctoraat in 1980, en bleef er werken als assistent en docent tot 1987.

In 1987 vertrok u naar de Verenigde Staten. U begon uw Amerikaanse carrière in de Bell-laboratoria, maar de zuivere wetenschap bleef lokken. Posities in de Universiteit van Michigan en de Rutgers-Universiteit volgden.

Van 1994 tot 2011 was u verbonden als professor Wiskunde aan de prestigieuze Princeton-Universiteit, waar ook Einstein les gaf. Sinds 2011 werkt u aan Duke-University.

Onderzoek in zuivere wiskunde, en daar gepassioneerd en enthousiast over lesgeven maken in de VS de hoofdmoot uit van uw bezigheden. Maar er is wel veel meer.

Ik noemde 1987 als het jaar waarin u definitief naar de VS verhuisde, maar dat jaar is ook in andere opzichten belangrijk voor u. Ten eerste al omdat u toen trouwde met uw man die ook wiskundige is, maar ten tweede ook omdat u in dat jaar een van uw

belangrijkste ontdekkingen deed. U legde toen de basis voor de compacte wavelet-decompositie.

Voor een gewone Vlaming zoals ik en zovele anderen hier, klinkt dit enorm ingewikkeld en theoretisch, en eigenlijk is het dat ook. Maar wat de meesten niet weten, is dat we uw werk en de toepassingen ervan, dagelijks tegenkomen. Uw werk over wavelets (ze worden soms zelfs Daubechies-wavelets genoemd) werd namelijk gebruikt als basis voor een nieuwe standaard om digitale beelden compact op te slaan.

De FBI zag als een van de eersten de waarde van dat werk: zij gebruikten uw methode om vingerafdrukken zeer efficiënt in een databank te stockeren. De meest bekende toepassing van uw werk is het jpeg-formaat voor digitale foto's: dat komen we elke dag op het internet tegen. De toepassingen van uw werk gaan zeer ver:

- paleontologen kunnen zeer gedetailleerd botresten van prehistorische dieren vergelijken,
- kunsthistorici kunnen er de echtheid van schilderijen mee bepalen
- en uw werk is recent nog ingezet bij de gedetailleerde studie en de restauratie van het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck.

U wijst er altijd op dat u die dingen zoals jpeg niet heeft uitgevonden, maar er wel de theoretische basis voor hebt gelegd. De waarde van de wiskunde ligt echter voor u ook in de mogelijke toepassingen ervan.

Zoals u zelf zegt in een interview: "Ik vind zuivere wiskunde erg waardevol, maar zelf krijg ik enkel een kick als ik die ook kan toepassen in de echte wereld."

Die combinatie van zuiver theoretisch werk met oog voor praktische toepassingen levert bij u ontdekkingen op, die op grote schaal toepassing vinden in de samenleving en die ons leven beïnvloeden. Uw wavelets zijn zo'n beetje de vlinder in het Amerikaanse regenwoud, die met zijn vleugels wappert, en daardoor een storm veroorzaakt in de Atlantische Oceaan.

Mevrouw Daubechies, het Vlaams Parlement ziet in u een creatieve en innovatieve vrouw – sommigen spreken van een genie – die de brug slaat tussen de droge wiskunde, de complexe theorie en de praktijk. U heeft daar al veel prijzen voor gekregen, zowel van vakgenoten als van overheden. Ik meen zelfs te weten dat u tot barones bent verheven.

Het zal u dan ook niet verbazen dat ik daar graag nog boven ga, en u nu met veel genoegen, de Gouden Erepennig van het Vlaams Parlement 2016 overhandig.

[De voorzitter overhandigt de erepenning en de oorkonde aan professor Daubechies. De laureaat krijgt de mogelijkheid om een woordje te zeggen. Na het woordje van de laureaat keert deze terug naar de ministerbank.]

Rudi Pauwels

Geachte professor Pauwels,

Met uw wetenschappelijk en professioneel parcours bent u inmiddels een onbetwist vaandeldrager geworden van het kwalitatief hoogstaand Vlaams biotechnologisch onderzoek. Mede dankzij u staat Vlaanderen met zijn biotechnologie aan de top in

Europa. U werd in de pers in die zin al omschreven als een beetje de Steve Jobs van Vlaanderen.

U behaalde het diploma farmaceutische wetenschappen in 1983 aan de KU Leuven en startte een jaar later uw doctoraatsonderzoek bij professor Erik De Clercq aan het Rega Instituut voor Medisch Onderzoek.

Dit instituut is internationaal vermaard omwille van zijn antiviraal onderzoek. Professor De Clercq vroeg u toen te werken aan het op dat ogenblik erg gevaarlijke en nog weinig bekende HIV, de verwekker van AIDS. Waar anderen voor zouden passen, zag u dit als een uitdaging en opportuniteit.

Het vervolg is bekend: u deed samen met anderen belangrijke ontdekkingen en publiceerde meerdere veel geciteerde papers. In 1990 behaalde u uw doctoraat met professor De Clercq en Paul Janssen, de stichter van Janssen Pharmaceutica, als promotoren. In de jury zat toen ook Luc Montagnier, de ontdekker van HIV.

In 1994 stichtte u met de steun van Paul Janssen het biotechbedrijf Tibotec. Met dit bedrijf lag u aan de basis van een aantal van 's werelds meest gebruikte en meest succesvolle aidsremmers. Ook Virco zag toen het levenslicht: met dat bedrijf zocht u naar testen om HIV te ontdekken.

Na de overname van Tibotec door Johnson & Johnson, verdiepte u zich aan de universiteit van Lausanne in de micro- en nanotechnologie. Dit leidde in 2007 tot de oprichting van Biocartis. Met dit initiatief concentreerde u zich op de ontwikkeling van een mobiel lab in zakformaat dat aan de hand van bloed, speeksel of tumorweefsel snel ziekten kan opsporen.

Biocartis werd in 2012 nog verkozen bij de 25 meest innovatieve jonge bedrijven ter wereld op het Wereld Economisch Forum in Davos. Inmiddels focust Biocartis zich op de detectie van kankers. Die opsporingsmethoden heeft u vooral vereenvoudigd en zodanig nauwkeurig gemaakt dat meteen duidelijk is welke behandeling het geschiktst is voor de patiënt. Daarmee zorgde u voor een omwenteling in de geneeskunde.

Biocartis dat gevestigd is in Mechelen, en waarvan u CEO bent, voert inmiddels 200.000 testen per jaar uit. En een uitbreiding, met de steun van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen, moet in 2017 operationeel zijn.

Het strekt u bovendien tot eer dat uw doel ook is om de toekomstige gezondheidszorg betaalbaar te houden, zodat het niet alleen toegankelijk is voor de happy few.

Beste Rudi, uw onderzoek en uw ondernemende carrière worden gedreven door de noden van de patiënten en door een passie voor het bevorderen van de geneeskunde. U publiceerde in tal van belangrijke medische uitgaven en ontving reeds diverse prijzen voor uw wetenschappelijk en ondernemende prestaties.

Als blijk van onze waardering voor uw werk, is het mij een eer en genoegen u de Gouden Erepennig 2016 te overhandigen.

[De voorzitter overhandigt de erepenning en de oorkonde aan Rudi Pauwels. De laureaat krijgt de mogelijkheid om een woordje te zeggen. Na het woordje van de laureaat keert deze terug naar de ministerbank. Charlotte Van den Broeck leest het volgende fragment voor. Na het fragment neemt de voorzitter opnieuw het woord.]

Zeger Debyser, onderzoeksteam Moleculaire Virologie en Gentherapie van de KU Leuven

Geachte Professor Debyser,

U vertegenwoordigt vandaag een hele groep, het onderzoeksteam Moleculaire Virologie en Gentherapie van de KU Leuven.

Uw team werkt op de grens van het mogelijke in de ontwikkeling van gentherapieën voor levensbedreigende ziekten. Uw laboratorium is gespecialiseerd in de ontwikkeling van lentivirale vectoren. Dat is een techniek om - zoals virussen - genen binnen te smokkelen in het menselijk genoom, die foute genen vervangen of blokkeren.

Met deze techniek zitten we in de spitstechnologie van de geneeskunde: gentherapie is een heel recente, en veelbelovende nieuwe behandeltechniek.

Twee belangrijke onderzoeksgebieden van uw groep wil ik hier belichten.

In 2015 ontwikkelde uw laboratorium de basis voor een nieuwe gentherapie voor mucoviscidose. Muco is een erfelijke ziekte waardoor de slijmen in het lichaam taai worden. Daardoor veroorzaken die verstoppingen, in o.a. de luchtwegen, de maag en de darmen. Genezing is tot nog toe niet mogelijk: de geneeskunde kan alleen symptomen verlichten bij patiënten.

Muco wordt veroorzaakt door een fout in een gen. Tot u met het onderzoek bezig was, werd gentherapie voor muco eigenlijk afgeschreven: het werkte niet en het was te duur.

Uw team onderzocht echter een gentherapie op basis van virussen, die een gezonde kopie van het foute gen in de zieke cellen binnenbrengen. Bij muizen en bij celkweek van patiënten gaf dat goede resultaten. Uw labo zette met andere woorden gentherapie voor mucoviscidose terug op de kaart.

In 2016 heeft uw team nieuwe stappen gezet in de strijd tegen aids. U onderzocht een HIV-remmer, en stelde vast dat die het HIV-virus onschadelijk maakt doordat die het HIV-virus vastplakt op een plaats van het menselijk DNA waar het zich niet verder vermenigvuldigt.

Het HIV-virus wordt op een dood spoor geparkeerd. Ook hier ging het weer om labo-resultaten, waarvan verder moet worden onderzocht of ze ook buiten het labo kunnen worden bereikt. De resultaten van uw onderzoek werden gepubliceerd in Nature Chemical en kregen veel aandacht. Een aantal zaken vallen ons telkens op in het onderzoek van uw team.

Ten eerste: uw onderzoek is altijd zeer fundamenteel, met mogelijke toepassingen. Elke keer als een krant bericht over een doorbraak die bereikt werd, staat u klaar om te zeggen "We moeten voorzichtig zijn, toepassingen moeten we verder onderzoeken".

Mij maakt dat duidelijk dat u niet alleen bescheiden bent, maar ook onderzoek doet in de voorhoede. U wil duidelijk de voorloper zijn in de ontwikkeling van nieuwe technieken in de geneeskunde. U zelf noemt dat: wij willen geen "ik-ook"-onderzoek doen. Kopiëren en

verder onderzoeken wat anderen al onderzochten gaat niet ver genoeg. Uw ambities liggen veel verder.

Ten tweede legt u er graag de nadruk op dat een multidisciplinair team het onderzoek doet. Door het samenbrengen van gespecialiseerde onderzoekers van verschillende richtingen, ontstaat iets nieuws. Studenten worden bij u daarom vroeg betrokken bij het wetenschappelijk werk.

U vindt ook de samenhang van de groep belangrijk, waardoor iedereen zijn bijdrage kan leveren. In uw labo let u erop dat iedereen zich goed voelt in het team, dat er menselijk met elkaar wordt omgesprongen. Ik denk dat die groepsgeest in de wetenschap, maar zeker in de geneeskunde, noodzakelijk is om te bereiken wat u wil: de voorloper zijn.

Professor Debyser, het Vlaams Parlement ziet in het team Moleculaire Virologie en Getherapie van de KU Leuven een groep met ambitie, die door samenwerking de grenzen van de wetenschap wil verleggen, met oog voor het welzijn van de patiënt.

Om deze redenen is het mij een grote eer en een genoegen om u als vertegenwoordiger van heel uw team de Gouden erepenning van het Vlaams Parlement 2016 te mogen overhandigen.

[De voorzitter overhandigt de erepenning en de oorkonde aan professor Debyser. De laureaat krijgt de mogelijkheid om een woordje te zeggen. Na het woordje van de laureaat keert deze terug naar de ministerbank.]

Hans Bruyninckx

[professor Bruyninckx wordt gecontacteerd via Skype]

Geachte professor Bruyninckx,

U kon tot uw spijt niet aanwezig zijn bij deze plechtigheid, maar de wetenschappelijke en technologische vooruitgang bewijzen hier weer hun nut: wij zijn 1000 km van elkaar verwijderd en toch hebben we het gevoel dat u in ons midden bent. Afstand is in onze geglobaliseerde wereld een relatief begrip geworden.

Professor Bruyninckx, drie jaar geleden werd u benoemd tot directeur van het Europees Milieuagentschap, een topfunctie binnen Europa. Dat leidde tot verbaasde reacties: wat moet iemand die politieke wetenschappen studeerde, als directeur van een milieuagentschap? Waarom geen ecooloog of bioloog? Maar als men uw loopbaan onder de loep neemt, is de keuze logisch.

Na uw universitaire opleiding politieke wetenschappen aan de KU Leuven, doctoreerde u aan de Amerikaanse Colorado State University in het kader van de internationale milieupolitiek. Nadien doceerde u hierover aan diverse andere universiteiten in de Verenigde Staten en Europa.

Aan de KU Leuven maakte u als hoogleraar deel uit van het Instituut voor Internationaal en Europees beleid en was u, tot uw benoeming bij het Europees Milieuagentschap, directeur van het HIVA. En u was ook nog voorzitter van de Bond Beter Leefmilieu.

Gedurende de afgelopen 20 jaar bent u dus bijzonder actief geweest in het kader van het milieubeleid. Uw expertise ligt inmiddels bij de invloed van verscheidene globaliseringsprocessen op het algemeen beleid rond milieu en duurzame ontwikkeling.

En zo zijn we terug bij uw huidige functie van directeur van het Europees Milieuagentschap. Daarmee bent u één van de invloedrijkste milieuambtenaren van de Europese Unie.

Het Europees Milieuagentschap is een kenniscentrum dat alle mogelijke milieugegevens verzamelt van 33 landen en politici vertelt wat hun milieubeleid oplevert, of ... hoezeer het tekortschiet.

Maar uw agentschap zoekt ook naar verbanden tussen milieu en klimaat enerzijds, en mobiliteit, landbouw en industriële ontwikkeling anderzijds. In feite zoekt het naar nieuwe systemen van produceren en de transitie naar een koolstofarme samenleving.

Inmiddels werd het Europees Milieuagentschap onder uw leiding meer dan een groene boekhouder. Het gaat volgens u niet meer alleen om het meten van bijvoorbeeld de luchtkwaliteit op zich, maar ook om het tonen van de effecten van milieumaatregelen op het welzijn en de gezondheid van de mensen.

Het volstaat volgens u ook niet meer om de efficiëntie van ons consumptie- en productiemodel te verbeteren. Ons natuurlijk kapitaal, zo stelde u recent, is in gevaar. We moeten volgens u een radicale transitie maken naar een nieuw model dat zich aanpast aan de beperkingen van onze planeet.

In uw functie van directeur van het Europees Milieuagentschap hebt u zich dan ook al meermaals uitgelaten over de noodzaak van een consequent klimaatbeleid.

Zo benadrukte u nog recent dat België snel een groen energiepact moet sluiten en zich daaraan dan ook moet houden over de regeerperiodes heen. Het beleid, zo stelde u, heeft nood aan stabiliteit, anders zullen de investeerders afhaken. Vlaanderen en België behoren op dit vlak volgens uw rapporten vaak tot de minder goede leerlingen van de klas.

Wij hopen dat de recent aangenomen resolutie over het Klimaatbeleid in Vlaanderen en het Vlaamse Klimaatakkoord dat vorige week werd ondertekend, u alvast kunnen overtuigen dat Vlaanderen wel degelijk uitgesproken keuzes op lange termijn maakt.

Het is uiteraard aan ons, politici, om deze ook consequent uit te voeren en daarmee een bank vooruit te krijgen in uw rapporten.

Professor Bruyninckx, alhoewel uw visie op de milieuproblematiek zeer kritisch is, bent u in uw loopbaan niet aan de zijlijn blijven staan en laat u zich niet verleiden tot doemdenken.

U gelooft dat er nog uitwegen zijn. De belangrijkste grondstof waarover de mens beschikt, zo stelde u in een interview, is zijn creativiteit. Dat optimisme, dat nodig is om in dit vakgebied te blijven werken, willen we vandaag extra erkennen.

Het is voor mij dan ook een eer om u de Gouden Erepenninck 2016 uit te reiken.

Omdat professor Bruyninckx vandaag niet aanwezig kon zijn, overhandig ik de erepenning en de oorkonde aan mevrouw Sigrid Hoebus, de echtgenote van professor Bruyninckx.

[De voorzitter overhandigt de erepenning en de oorkonde aan de vertegenwoordiger van professor Bruyninckx, die terugkeert naar de ministerbanken. De voorzitter keert terug naar het spreekgestoelte en vraagt professor Bruyninckx naar een reactie. De laureaat geeft via videoconferencing zijn reactie. Charlotte Van den Broeck leest het volgende fragment voor. Na het fragment neemt de voorzitter opnieuw het woord.]

Afsluiting plenaire vergadering

Dames en heren,

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van deze plechtige uitreiking van de erepenningen.

Die stond niet toevallig in het teken van vernieuwing en innovatie, thema's die direct verwijzen naar onze toekomst.

Laat ons bij ons verdere werk in dit parlement dan ook een voorbeeld nemen aan de Vlamingen die we hier gehuldigd hebben.

Met andere woorden: ik nodig u allen uit om met dezelfde open blik en creativiteit de uitdagingen op te nemen, die u allen als politici moeten doen nadenken over de toekomst van Vlaanderen.

Ik dank u alvast voor uw aandacht en wil u vragen om ons te volgen naar De Schelp voor het volgende luik van ons feestprogramma, met name de voorstelling van ons vernieuwde kijkboek en de onthulling van een nieuw kunstwerk.

Hiermee verklaar ik deze vergadering voor gesloten.